

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

2021 yil "28" 08

GEOIQTISODIYOT VA MILLIY TARAQQIYOT XUSUSIYATLARI

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	400000	Biznes, hoshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi:	410000	Biznes va boshqauv
Mutaxassisliklar:	70411801	Xorijiy mamlakatlar iqtisodiyoti va mamlakatshunoslik (mamlakatlar va mintaqalar bo'yicha)
	70411902	Tashqi iqtisodiy faoliyat (tashqi savdo faoliyati)

Hukmroft Jany

²

8. Fan/modul uchun ma'sullar: Vahobov A.V. - Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti "Tashqi iqtisodiy faoliyat va turizm" kafedrasi professori, iqtisod fanlari doktori
9. Taqrizchilar: Tuxliyev N.T. - O'zXIA, "Islom iqtisodiyoti va moliyasi, ziyorat turizmi" kafedrasi professori, iqtisodiyot fanlari doktori. Sharifxo'jayev Sh.O. - JIDU, "Xalqaro iqtisodiyot" kafedrasi mudiri, iqtisod fanlari doktori.

14. World Bank. 2019. "Financial Inclusion." Europe and Central Asia Economic Update (Spring), Washington, DC: World Bank. Doi: 10.1596/978-1-4648-1409-9.
15. "World Bank. 2020. World Development Report 2020 : Trading for Development in the Age of Global Value Chains. Washington, DC: World Bank. © World Bank.
16. "Corral, Paul; Irwin, Alexander; Krishnan, Nandini; Mahler, Daniel Gerszon; Vishwanath, Tara. 2020. Fragility and Conflict : On the Front Lines of the Fight against Poverty. Washington, DC: World Bank. © World Bank. https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/333324 License: CC BY 3.0 IGO."
17. World Economic Outlook, April 2020: The Great Lockdownhttps://www.internationalmonetaryfund.org/-/April 2020.
18. World Trade Report 2019. The future of services trade. World Trade Organization 2019 Print ISBN 978-92-870-4772-4. https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/00_wtr19_e.pdf
19. Global Employment Trends for Youth 2020: Technology and the future of jobs International Labour Office – Geneva: ILO, 2020. ISBN 978-92-2-133505-4
20. World Investment Report 2019. Special Economic Zones. UNCTAD/WIR/2019. - 237 P. ISBN 978-92-1-112949-6
21. WIPO (2019). World Intellectual Property Report 2019: The geography of innovation: Local hotspots, global networks. Geneva: World Intellectual Property Organization. https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_944_2019.pdf
22. H.B.Устинова. Геономтика. Учебно-методическое пособие. 2017.-90 с.
- Axborot manbalari**
23. www.mf.uz
24. www.custom.uz
25. www.izzone.uz
26. www.cer.uz
27. www.imf.org
7. O'quv dasturi "Tashqi iqtisodiy faoliyat va turizmi" kafedrasida ishlab chiqilgan va 2021 - yil "26" o'quv yili dagi "1" –sonli bayonnomasi bilan ma'qillangan.
O'quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2021 - yil "28" o'quv yili dagi "1" –sonli bayoni bilan tasdiqlangan.

Fan/modul kodи	O'quv yii	Semestr	Kreditlar
GMTX102	2021-2022	1	2
Fan/modul turi	Ta'lim turi		
Majburiy	O'zbek/rus		
1.	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1. Geoiqitsodiyot va milliy tarraqqiyot xususiyatlari	30	30	60
2. I. Fanning mazmuni			
Fanni o'qitishdan maqsad – magistrantlarga geoiqitsodiy munosabatlarga oid nazariy va amaliy bilmalarni berish, ularda geoiqitsodiy munosabatlarning rivojanish qonuniyatlarini chuqur tahlil etish bo'yicha yo'nalish profiliiga mos bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirishdan iborat.			
Fanning vazifasi - magistrantlarga alohida bir huqduni, mintaqani va milliy iqtisodiyotlarni globallashuv sharoitida iqtisodiy faoliyat hattaraktarining ilmiy assoslarini o'rnatish, turli xil bozor modellarida iqtisodiy tarraqqiyot yo'nalishlarini o'rganishlari va integration jarayonlarda optimal tarraqqiyot yo'lini aniqlash ko'satichklarini tadqiq etish, xalqaro resurslar bozori va aholi yashash darajasini, aholi daromadlarini tengsizligini tahlil qilishni o'rnatish, geoiqitsodiy jarayonlarda iqtisodiy muvozanatni bashorat qilish va uni tahlil qilishdan iborat.			
II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)			
II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:			
1-mavzu. Geoiqitsodiyot fanning predmeti va metodi:			
Geoiqitsodiyot. Geoiqitsodiyot va Geosiyo sat tushunchalarining o'zaro bog'liqliklari va ulaming o'ziga xos jihatlar. Geoiqitsodiy jarayonlar takomillasuvning milliy iqtisodiyotlar rivojanishdagi roli. Geoiqitsodiy siyosat. Tashqi iqtisodiy faoliyat yo'nalishlarini belgilashda geoiqitsodiy jarayonlarni tahlil qilish. Geoiqitsodiyot va iqtisodiy rivojanish xususiyatlari fanning predmeti va usullari.			
2-mavzu. Geoiqitsodiyotning nazariy asoslari va amaliy muammolari.			
Zamonaviy iqtisodiy taraqqiyot modelлari va nazariyalarida geoiqitsodiyot talqini. Iqtisodiy taraqqiyot modelлarining geografik makondagi o'mi va ahamiyati. Geoiqitsodiyotda taraqqiyotni ta minlochchi asosiy nuqtalar. Iqtisodiy taraqqiyot nazariyalarini va ulaming amaliy hayotdagi ko'rinishlari. Geoiqitsodiy siyosatning hududlar tekis rivojanishini ta'minlashdagi roli va boshqalar.			

<p>3-mavzu. Geoiqtisodiyot elementlari.</p> <p>Geoiqtisodiyotni tashkil etuvchi elementlar majmuasi. Geoiqtisodiyotning ahamiyati va tushunchasi. Geoiqtisodiyotga munosabat.</p> <p>4-mavzu. Geoiqtisodiy fizimning shakllanishi va rivojanishi.</p> <p>Geoiqtisodiyot shakllanishi va unga ta'sir etuvchi omillar. Geoiqtisodiyot tizim sifatida. Mintaqalarning geoiqtisodiy rivojanish yo'nalishlari. Iqtisodiy hamfikrlilik.</p>
<p>5-mavzu. Geoiqtisodiy atlas tarkibi va modeli.</p> <p>Jahonning geoiqtisodiy atlasi. Geoiqtisodiy atlas shakllanishining asosiy tamoyillari. Geoiqtisodiy atlasing shakllaish bosqichlari. Jahon geoiqtisodiy atlasing umumiy tarkibi.</p>
<p>6-mavzu. Geoiqtisodiy raqobat.</p> <p>Global va mintaqalar miyosidagi manfaatlar kurashi. Geoiqtisodiy raqobatning vujudga kelish sabablari va insoniyat fan texnikasi tarraqqiyotidagi ahamiyati. Milliy iqtisodiyotlar rivojanishida raqobat muhitining geoiqtisodiy manzarasi. Hududlararo, milliy, mintaqaviy raqobat. Mamlakat rivojida geoiqtisodiy muhitining sog'iomligi. Raqobat muhitining shakllanishiga ta'sir etuvchi ichki va tashqi omillar.</p>
<p>7-mavzu. Geoiqtisodiy strategiyada mintaqaviy tarraqqiyot tamoyillari.</p> <p>Geoiqtisodiy strategiyani baholash va tadqiq etish yo'nalishlari. Mintaqaviy taraqqiyotni belgilab beruvchi omillar. Mintaqaviy tarraqqiyot tamoyillari. Mavjud mamlakatning mintaqaviy rivojanishdagi iqtisodiy barqarorligini ta'minlash strategiyasi. Mintaqta taraqqiyotiga erishishda mavjud mamlakatlararo ixtisoslashuv va integratsiyaning ahamiyati.</p>
<p>8-mavzu. Geoiqtisodiy boshqaruva va uni amalga oshirish dastklari.</p> <p>Mamlakatlar va mintaqal uchun sanksiyalarning qo'llanilishi. Sanktsialarning oqibati va iqtisodiy barqarorlikni tiklash muammolari. Sanktsiyalar geoiqtisodiy jarayonlami boshqarishning instrumentlaridan biri sifatida. Milliy iqtisodiyotlarni rag'battantirishning asosiy sabablari va natijalari. Global taklif va talab boshqaruvi.</p>
<p>9-mavzu. Geoiqtisodiyotda davlatning o'rni.</p> <p>Geoiqtisodiy jarayonlarda banklarning ahamiyati. Elektron savdo rivojlanishining geoiqtisodiyotda ko'rinishlari. Tabiiy resurslarga egallik qilishning ahamiyati pasayishi. Davlat va xususiy mulklarning davlat tomonidan nazorat qilinishi. Geoiqtisodiy jarayonlar ishtirokchilarining Markaziy bank tomonidan amalga oshiriladigan pul kredit siyosati.</p>

<p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> Krugman Paul R. International economics: theory and policy/Paul R. Krugman, Princeton University, Maurice Obstfeld, University of California, Berkeley, Marc J. Melitz, Harvard University.—9th edition. Pearson 2015. ISBN-13: 978-0-13-342364-8 Todaro, Michael P. Economic development / Michael P. Todaro, New York University, Stephen C. Smith, The George Washington University. -- Twelfth Edition. Pearson 2015. ISBN-13: 978-0-13-340678-8 Vaxabov A.V., Tadjibayeva D.A., Xajibakiev Sh.X. Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar: darslik. —Toshkent: Baktria press, 2015. -584b. ISBN 978-9943-4414-8-4 Черная И. П. Геоэкономика: Учебное пособие — М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К°», 2012. — 248 с. Дергачев В. А. Геоэкономика (Современная geopolитика): Учебник для вузов. — Киев: ВИРА-Р, 2002 — 238 с. <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> Mirziyoyev Sh.M. Tandiqliy tahlil, qatiy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar fakoliyatining kundalik qoidasi bo'ishi kerak. – Т.: “O'zbekiston”, 2017. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgallikda barpo etamiz. – Т.: “O'zbekiston”, 2016. - 56 b. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt tarraqqiyoti va xalq farovonligining garovi.–Т.: “O'zbekiston”, 2017.-48 b. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olilianob xalqimiz bilan quramiz. – Т.: “O'zbekiston”, 2017. - 488 b. Vaxabov A.V. Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar: o'quv qo'llanna. / A.V. Vaxabov, Sh.X.Xajibakiev, Sh.I.Raxmanov, X.A.Uzmanova. –Т.: Iqtisod-Moliya, 2014. – 372 b. Мировая экономика и международные экономические отношения: учебное пособие /под ред. Л.С.Шаховской. -2-е изд.–М.: КНОРУС, 2014. -242 с. П.Л. Шимко. Мировая экономика и международные экономические отношения: учебное пособие /под ред. И.А. Максимцева. М.: Издательство Юрайт, 2016. -392 с. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения: учебник /Под ред. Л.Н. Красавиной. - 3-е изд., перераб. и доп. - М.: Финансы и статистика, 2005. - 576 стр.
--

	<p>10-mavzu. Xalqaro bozorlarni egallash uchun raqobat.</p> <p>Davlatlararo raqobat. Resurslar uchun raqobat. Bozorlarni egallash uchun raqobat. Resurslardan bozorlarni egallash uchun raqobalg'a o'tilishi. Yangi texnologiyalar. Yangi global tizim. Milliy iqtisodiyotlarning geoqitsodiy jarayonlarda muvafaqiyatga erishish yo'llari: yangi texnologiyalami rivojlantirish, yirik global kompaniyalar samarali boshqaruvini egallagan ischichilar intellektual salohiyatinini oshirish hamda natijada global bozorga kirish.</p> <p>11-mavzu. Geoqitsodiyonda jahon neft bozorining o'rni.</p> <p>Jahon neft bozori kon'yunkturasi. Neft taklifidagi o'zgarishlarning geoqitsodiy jarayonlardagi o'mi. Neft eksportchisi bo'lgan mamlakatlar tashkilotiga a'zo mamlakatlarning eksport kvotalarini oshirish bo'yicha kelishmochchiliklari va uning geoqitsodiy jarayonlarda aks etishi.</p> <p>12-mavzu. Xalqaro savdoning geoqitsodiy lashuvি.</p> <p>Global savdo shartlari, bitimlari, kelishuvlari, shartnomalari kabilarning geoqitsodiy lashuvি. Mintaqaviy bloklarning raqobatlashuvি. Raqobat kurashining kelib chiqish omillari. Xalqaro mehnat taqsimoti. Mintaqaviy tashkilotlaming xalqaro savdodagi o'mi. Xalqaro savdoning mintaqalararo manfaatdorlikdagi alaniyati.</p> <p>13-mavzu. Taraqqiy etgan va rivojlanayotgan mamlakatlar o'rtaсида nisbat.</p> <p>Rivojlanish qutblari. Xalqaro mehnat taqsimotida rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar o'rtaсида balans. Global iqtisodiy tizimda muvozanatlар o'zgarishining oqlibatari va ularni bargatorlashtrish yo'nalishlari. Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarning iqtisodiy blok va integratsiya tashkilotlariга a'zo bo'lشining geoqitsodiy jarayonlarda aks ettiradigan o'ziga xosliklari.</p> <p>14-mavzu. Moliya bozorlarning globallashuvি.</p> <p>Moliyav globe lashuvning mohiyati va shakllari. Global moliya bozoridagi zamnonaviy tendensiyalar. Jahon iqtisodiyotida moliya institutlarning vazifalari. Moliya markazlari klassifikatsiyasi.</p> <p>15-mavzu. Geoqitsodiyot va xalqaro moliya bozorini tartibga solish muammolini.</p> <p>Xalqaro moliya bozorini tartibga solish turlari va shakllari. Davlatlarga moliyaviy yordamlar. Davlat qarzlarin tartibga solishning jahon tajribasi.</p>
--	---

3.	<p>V. Ta'lim natijalari / Kashiy kompetentsiyalari</p> <ul style="list-style-type: none"> Magistr bilishi kerak: <ul style="list-style-type: none"> geoqitsodiyot fanning shakllanishi shart-sharoitlari, rivojlanish omillari va muammolari, geoqitsodiy tizimning tushunchalari va belgilari, geoqitsodiy kuchlar balansi, geoqitsodiy atlasmning shakllanishi, amal qilishi, tarkibi va modelari, global jahon tuzilishining modellari va geoqitsodiy mintaqalarning rivojlanish prognozlari bo'yicha nazariy <i>haqida tasavvur va bilinga ega bo'lishi</i>; geoqitsodiyot fanning shakllanishi va rivojlanish qonuniyatlari, geoqitsodiy jarayonlarda milliy manfaatlari himoya qilish qonuniyatlari, geoqitsodiyot rivojlanishning ilmiy konsepsiyalari to'g'risida umumiy tushunchaga ega bo'lishi, jahon iqtisodiyotidagi global muammolarni hal etish jarayonida milliy manfaatlarni hisobega olib geoqitsodiy muvozanatni ta'minlashga oid bilimlarni bilishi va ulardan amaliyotda foydalana olish <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi</i>; global hush sharoitida milliy iqtisodiyotning manfaatlarini himoya qilish va uni raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan hattiharakatlarning ilmiy asoslarini, geoqitsodiy jarayonlarda iqtisodiy muvozanat holatini tahlil qilish, baholash, rivojlanish tendensiylarini aniqlash va uni usoq muddatli davrga mo'jallangan iqtisodiy muvozanati ko'rsatkichlarini tahlil etish va prognozlashtirish <i>malakalariga ega bo'lishi kerak</i>.
4.	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> ma'ruzalar; interfaol keys-stadilar; seminarlar (mantiqiy fiplash, tezkor savol-javoblar); guruhlarda ishlash; taqdimatlarni qilish; individual loyihalar; jamoaa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	<p>VII. Kreditlarni olish uchun tatalablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishlani topshirish lozim.</p>

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mazzular tavsuya etiladi:

- Tashqi iqtisodiy faoliyat yo'nalishlarini belgilashda geoqitsodiy jarayonlarni tahlil qilish.

2. Geoqtisodiy siyosatning hududlar tekis rivojlanishini ta'minlashdagi ro'li va boshqalar.
3. Geoqtisodiyotga munosabat.
4. Mintaqalarning geoqtisodiyotga munosabat.
5. Jahon geoqtisodiy atlasing umumiy tarkibi.
6. Raqobat muhitining shakllanishiga ta'sir etuvchi ichki va tashqi omillar.
7. Mintaqqa taraqqiyotiga erishishda mavjud mamlakatlararo ixtisoslashuvva integratsiyaning ahamiyati.
8. Global taklif va talab boshqaruvi.
9. Geoqtisodiy jarayonlar ishtirokchilarining Markaziy bank tomonidan amalga oshiriladigan pul kredit siyosati.
10. Milliy iqtisodiyotlarning geoqtisodiy jarayonlarda muvafaqqiyotga erishish yo'llari.
11. Neft eksportchisi bo'lgan mamlakatlar taskilotiga a'zo mamlakatlarning eksport kvotalarini oshirish bo'yicha kelishnovchiliklari va uning geoqtisodiy jarayonlarda aks etishi.
12. Xalqaro savdoning mintaqalararo manfaatdorlikdagi ahamiyati.
13. Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarning iqtisodiy blok va integratsiya taskilotlariiga a'zo bo'liishing geoqtisodiy jarayonlarda aks ettiradigan o'ziga xosliklari.
14. Moliya markazlari klassifikatsiyasi.
15. Davlat qarzlarin taribga solishning jahon tajribasi.
Amaliy mashq'ulotlar multimedya qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akadem guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashq'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Kurs ishi bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

- Kurs ishi fan mavzulariga taalluqli masalalar yuzasidan talabalarga yakka tattibda tegishli topshiriq shaklida beriladi. Kurs ishining hajmi, rasmiylashtirish shakli, baholash mezonari tegishli kafedra tomonidan belgilanadi. Kurs ishini bajarish talabalarda fanga oid bilim, ko'nikma va malakkalarni shakllantirishga xizmat qilishi kerak.
- Kurs ishi uchun quyidagi mavzular tavsija etiladi:
1. Geoqtisodiy masalalarini tartibga solishning muammo va yechimlari.
 2. Mamlakat iqtisodiyotini modernizatsiyalash sharoitida geoqtisodiy jarayonlardagi ishtirok.
 3. Geoqtisodiy sub'ektlari huquqlarini himoyalash mexanizmlari.
 4. Tashqi iqtisodiy faoliyatni geoqtisodiy jarayonlar asosida tartibga solishning yo'nalishlari.
 5. Geoqtisodiy jarayonlarni baholash va uning asosiy ko'rinishlari.
 6. Milliy taraqqiyotni boshqarish printsiplari va usullari.
 7. Geoqtisodiy jarayonlarda ishtirok etishni baholashning texnika va texnologiyasi.
 8. Geoqtisodiy jarayonlarda O'zbekistonning o'ziga xos munosabatlari.
 9. Xalqaro bozor va Geoqtisodiyot.
 10. Geoqtisodiyot va xalqaro valyuta-kredit tizimi.
- Mustaqil ta'llim uchun tavsija etiladigan mavzular:
1. Geoqtisodiy masalalarini tartibga solishning muammo va yechimlari.
 2. Manzakat iqtisodiyotini modernizatsiyalash sharoitida geoqtisodiy jarayonlardagi ishtirok.
 3. Geoqtisodiy sub'ektlari huquqlarini himoyalash mexanizmlari.
 4. Tashqi iqtisodiy faoliyatni geoqtisodiy jarayonlar asosida tartibga solishning yo'nalishlari.
 5. Geoqtisodiy jarayonlarni baholash va uning asosiy ko'rinishlari.
 6. Milliy taraqqiyotni boshqarish printsiplari va usullari.
 7. Geoqtisodiy jarayonlarda ishtirok etishni baholashning texnika va texnologiyasi.
 8. Geoqtisodiy jarayonlarda O'zbekistonning o'ziga xos munosabatlari.
 9. Xalqaro bozor va Geoqtisodiyot.
 10. Geoqtisodiyot va xalqaro valyuta-kredit tizimi.
- Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalarni shakllantirishga referatlardan tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsija etiladi

V. Mustaqil ta'llim va mustaqil ishlar

- Mustaqil ta'llim uchun tavsija etiladigan mavzular:
1. Geoqtisodiy masalalarini tartibga solishning muammo va yechimlari.
 2. Manzakat iqtisodiyotini modernizatsiyalash sharoitida geoqtisodiy jarayonlardagi ishtirok.
 3. Geoqtisodiy sub'ektlari huquqlarini himoyalash mexanizmlari.
 4. Tashqi iqtisodiy faoliyatni geoqtisodiy jarayonlar asosida tartibga solishning yo'nalishlari.
 5. Geoqtisodiy jarayonlarni baholash va uning asosiy ko'rinishlari.
 6. Milliy taraqqiyotni boshqarish printsiplari va usullari.
 7. Geoqtisodiy jarayonlarda ishtirok etishni baholashning texnika va texnologiyasi.
 8. Geoqtisodiy jarayonlarda O'zbekistonning o'ziga xos munosabatlari.
 9. Xalqaro bozor va Geoqtisodiyot.
 10. Geoqtisodiyot va xalqaro valyuta-kredit tizimi.
- Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalarni shakllantirishga referatlardan tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsija etiladi